

ŞİDDETLİ AKINTIYA KARŞI TÜRKİYE'NİN BİLİME KAVUŞMASI: BİLİNÇLİ, NİTELİKLİ VE YAYGIN EĞİTİM !

İsmail Halûk GÖKÇORA

"Hedefler geleceği belirlemez. Hedefler ancak geleceği oluşturmak için kuruluşun kaynaklarını ve enerjisini yönlendirmenin araçlarıdır."
Peter Drucker

Dünya astro-fizikçilerinin Prag'da (Çek Cumhuriyeti) yaptıkları toplantı sonrası, 24 Ağustos 2006 tarihli bildirimleri açıklandığında; güneşimiz çevresindeki dokuz gezegenden Pluto'nun cüce sayılması ve gezegenlik rütbesinden düşürülmesi, buna karşılık yeni fark edilen daha büyük gezegenlerin (Seres, Şaron ve Ksenia) eklenmesine bilimsel bir gereklilik olduğu anlaşılmıştır. Böylelikle "gezegen" sözcüğünün tanımı değiştirilmek zorunda kalmıştır. Bilimin büyük değişimler geçirmesi doğasında vardır. Özellikle geçen yüzyılın son çeyreğinde dünya ölçeğinde yaşanan değişimlerle yalnızca bilim ve teknoloji alanında değil, ekonomik ve politik alanlarla sosyal eylemlerde de büyük farklılaşma oluşmuştur. Bilgi ve iletişim teknolojileri, küreselleşme, politik, ekonomik ve sosyal alanlardaki her hangi bir gelişme derhal diğer alanları etkilemektedir. Örneğin, gerçekte emperyalizmin maşası görevini gören bir sistem olan küreselleşme; genel olarak fikirlerin, sermayenin, işgücünün, mal ve hizmetlerin ülke sınırlarının önemini azaltacak şekilde dolaşabilmesini yansıtmaktadır.

Bilgi-işlem ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler evreni anlamamıza yardımcı olmakta ve olup bitenler konusunda insanların bilgilenmesini ve diğer ülkelerde rejim ve politika değişikliklerine yol açabilecek etkiler sağlamaktadır. Bilgi toplumu iyi eğitilmiş, sadece bilgiyi uygulayabilen değil, aynı zamanda bilgiye dayalı analiz ve karar verme yeteneğine sahip bilgi-işçilerinden oluşan işgücüne dayanmaktadır. Bu değişimin eğitim kurumları ve birey, dolayısıyla toplumlar açısından önemli sonuçlarından biri işlerin niteliklerinin değişmesi ya da yeni iş kollarının ortaya çıkması nedeniyle becerilerin geçici hale gelmesi, iş-gücünün kendi becerilerini sürekli yenilemesini gerekli kılmasıdır.

Değişime ayak uyduramayanlar, bu yeni becerileri elde edemeyenler hareketliliklerini kaybederek kendi yörelerinde de kaybolmak ya da başkalarının egemenliğini kabullenmek zorunda kalmaktadırlar. Bu konuda Türkiye uyanık davranmak zorundadır. Bilgi çağında toplumlararası yarışta başarılı olabilmek; ekonomik gelişme, bunun içinde bilgi ve teknolojiden yararlanarak üretme, dünyadaki mevcut bilgi/verilere erişim ve bilim-insanı havuzunun oluşturulması ve güçlenmesiyle olanaklıdır.

Bazı Avrupa ülkelerinin eğitim bütçeleri ve GSMH içindeki payları aşağıdaki tablo'da gösterilmektedir. Burada bizim yeterli kaynağa sahip olmadığımız ve varolan sınırlı kaynaklarımızı kullanırken de eğitime yeterince öncelik vermediğimiz gözlenebilir.

Prof. Dr. İsmail Halûk GÖKÇORA
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi
gokcora@gmail.com

Ülkeler	Eğitim Bütçeleri		
	Nüfus Milyon	Milyar Dolar	GSMH yüzdesi
Almanya	82	127	5.4
Fransa	58	91	6.0
İtalya	57	66	5.8
İngiltere	59	62	5.4
Türkiye	63	5	2.5

Kaynak: OECD ve UNESCO yayınlarından özetle-1996

Tablo I: Kıyaslamalı Ulusal Eğitim Bütçeleri * DPT ağ sayfasında: "Hacettepe Üniversitesi 2006-2011 Stratejik Plânı"ndan (Bu değerler günümüzde de değişmemiştir)

Türkiye'nin kaçınılmaz ve çözüm bekleyen sorunlarının başında ulusal eğitim seferberliğimizin yeniden canlandırılması gelmektedir. Yeniden "Kuva-î millîye" ruhuna kavuşmamız elzemdir. Halkını kandırmayan, onlardan gerçekleri ve emperyalizmin zorlamalarını gizlemeyen yönetim kadrosuna gereksinimimiz vardır. Toplumumuza olumlu katkıda bulunacak ilerciler, Kemâlist insanı yetiştirmek için eğitimi yönetmeyi yüklenenlerin sorumluluklarını ödün vermeksizin yerine getirmesi koşuldur. Bilgi, beceri, tutum ve davranışı oluşturan düşüncüyü ancak eğitim yaratabilir. Borçlanmadan üreten, hazıra konmayan, tüketici ve bencil yapıyı yeğlemeyen, yaşama dönük, soru sorabilen, tartışan, yöneticisini kendisi bilinçli olarak seçen, içinde yaşadığı toplumu ve insanı seven ve demokratik bir bireyi ve onun parçası olduğu toplumu gerçekleştirmek için kişiliklerinin olanca yaratıcılığını yitirmeksizin en üstün ve yaygın eğitimlerine bilinçle ve dört elle sarılmaları gerekir. Doğayı ve toplum koşullarını insanın yararına değiştirebilmek, doğadan olabildiğince yararlanmak ve toplumun gelişmesini daha ileri aşamalara ulaştırmak hepimizin atalarımıza ve çocuklarımıza karşı birincil ödevidir. Bunca emek ve maddesel değerlerin boşa gitmemesi, diplomalı işsizlerin oluşturulmaması için geniş halk kitlelerine göre düzenlenen bilimsel temelli eğitimin önemi yadsınamaz.

Eğitimimizin lâik, uygulamaya yönelik, devrimci nitelikleri, ne yazık ki II. dünya savaşı sonrası Cumhuriyet'in Gazi Mustafa Kemâl Atatürk önderliğindeki büyük devinimini kaybetmiştir. Türkiye'nin farklı yöresel, kırsal ve kentsel alanlarında eğitimin başarısı, meslek ve yüksek öğrenime katılabilme şansı giderek azalmaktadır. Ulusal eğitim dizgimiz dışında 1960'lardan sonra hızla gelişen özel dersane ticaretinden, özel okul döngüsünden, küreselleşmenin çekici ve göz boyayan yaşam tarzını sergileyen görsel/yazılı ortamın baskısından ve sonuçta bu uğurda kaybedilmekte olan son iki kuşak gencimizin böyle yönelmesinden biran önce kurtulmamız gerekir. 2006 yazında Türkiye'de kuran kurslarına katılan çocukların sayısının üç milyon civarında saptanması, oldukça sıkıntı yaratmaktadır. Kaldı ki okula giden kız çocuklarımızın sayıca bir türlü erkeklerin yarısına bile ulaşamaması büyük bir utanç vesilesidir. Düşüncenin ve kitabın yasaklandığı baskıcı rejimlerden kaçınılarak özgür, sorgulayıcı, araştıran, yaratıcı ve üretken bireylerin oluşturulmasını temel almalıyız. Duygusalığımızı bir yana bırakarak; aklımızı kullanmalı, yurt ve dünya gerçeklerinden, bilimden yararlanarak biran önce ulusal eğitim politikamızı rayına oturtmalıyız. II. dünya savaşı öncesi Türkiye'de sağlanan ve tüm ülkeler tarafından örnek gösterilen ve özellikle okuma-yazma seferberliği, ilk ve orta eğitim yayımlılığı, köy-enstitüleri, öğretmen okulları ve en önemlisi; kız/kadın/larımızın her alanda yoğun katılımı gibi eğitim atılımına yeniden kavuşmak zorundayız.

Yükseköğretimde genişlemenin önemli araçlarından birisi de iki yıllık yükseköğretim kurumlarıdır. Pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede, toplam yükseköğretim içinde bu tip kurumlardaki öğrencilerin payı %30'un üzerindedir. Bu oran, Belçika'da %55, İsveç'te %52, ABD'de %45, Japonya'da %33'tür. Türkiye'de ise; iki yıllık yüksek öğretim, 1980 sonrası yükseköğretimde genişleme politikalarının temel aracı olmasına karşın, hâlâ %17 düzeyindedir. Araştırma ortamının iyileştirilmesi ve üniversitelerin rekabet edebilirliklerinin artırılması sadece Türkiye'nin değil, bütün ülkelerin öncelikli konuları arasındadır. Bilim yoluyla kalkınma ve refahın artacağı herkesin kabullendiği bir konudur. Üniversitelerin bir görevi de ülkenin gereksinimi olan bilim-insanlarının yetiştirilmesidir.

"Bilim" sözcüğü ortam ve çağlara göre farklı tanımlanmıştır. Aslında, bilimin güncel anlamı ve geleceğe yönelik ereği; yaşamın sonsuzluğa uzatılması çerçevesindedir. Ütopisi ise evrenin denetlenebilirliğidir. Bilimin her yeni atılımıyla bir önceki aşamada hayâl olan gerçeğe, ütopyanın bir bölümü hayâle dönüşmekte, ütopya ise zenginleşmektedir. Antik Yunan dönemindeki *Eflatun (Plato)* 'un "akademiya"sıyla *Aristo (Aristoteles)* düşüncesi Ortaçağ Avrupa'sında unutulmuş; hıristiyanlıkla birlikte teokratik ve skolastik kalıplara dönüşmüştür. İslâm bilimi bu dar kalıptan çıkartabilmiş, medrese eğitim ve araştırmalarını geliştirebilmiştir. Üstelik antik Yunan'ı Arapça'ya çevirerek Avrupa'nın Ortaçağ'ın sonunda yeniden bu bilgileri kendi dillerine çevirmesiyle antik Yunan bilimine ulaşmasını sağlamıştır. Bu nedenle, ilk Avrupa üniversitelerinin kurulmasında; İtalya ve İspanya aracılığıyla medrese etkisi büyüktür. Temel özellik bilimin bilgelik zemininde gelişmesidir. Bire bir bilgi aktarımıdır.

Diğer yandan, islâm ülkelerinde teokratik kalıplaşma başladığında yeniden Batı'ya dönülerek *Rönesans*, yani birey ve bireyin deneyimlerinden yararlanma kavramı geliştirilmiştir. Niteliksel bilgi niceliksel bilgiye dönüşmüştür. Öğreten ve öğrenen yerine; bilimin süresiz bir yeniden gerçek üretme sürecinde bulunduğu kavramına dönüşmesiyle, hocanın ve öğrencinin birlikte öğrendiği bir ortam oluşmuştur. Sınıflar halinde örgütlenen öğrenciler/araştırmacılar "*icazetname*" yerine; belirli bir konuda "*diploma*"yı hak-eder hale gelmişlerdir. Giderek daha demokratikleşen ortamda; bilim için doğru ve uygun yöntemin bulunması, veri ve arşiv biçimindeki bilgiyle sanayi ve bilim dönemine geçilebilmiştir.

Gelecekte bilim, günümüzün düşmanlıkları ve tek kutuplu dünyada "hegemon"un baskısı yerine; Batı ile Doğu, bilgi ile bilgelik, antik ve çağdaş verilerin ışığında sentezlenerek yasal ve bürokratik tikanıklıkları ve bilinçli engellemeleri yenerek yeni hedefe yönelik olarak ilerleyecektir.

Tüm bu bilgilerin ışığında, bilimi gerçekleştirecek olan üniversite öğrencisinin nitelik kazanabilmesi değer çıtasının yükselmesiyle olanaklıdır. Osmanlının aydınlanma çağını geç algılayışı; üst ve alt yapı yetersizliklerine ve ne yazık ki, sömürgeci ülkelerin Türkiye'yi daha çok etkilemesine neden olmuştur. Gereken elit iş-gücü için niceliksek özellikler ön plânda tutulmuş nitelik pek aranmamıştır. *Türkiye Cumhuriyeti*'nde lise ve üniversite mezun oranının farklılaşmasıyla 1961'den başlanarak önce genel yetenek sonra bilgi ağırlıklı olarak merkezi üniversite giriş sınavlarına baş vurulmuştur. Giderek eşit olmayan koşulların daha da zorladığı

ve hedeften uzaklaşan bu ayrımcılıkla, bugün bile, milyonların üzerinde gencimiz yüksek öğrenimden uzak tutamlaya çalışılmaktadır. Üstelik açıkta kalan çoğunluğun eğitimlerini sürdürmeleri için herhangi bir seçenek dahi gösterilmemektedir. Orta öğretimdeki dengesizlik özel dersaneleri ön plâna çıkartmış ve eğitimden çok üniversiteye girebilme önceliğine yönelik sapkın bir eğitime ağırlık verilmiştir. Sonuçta günümüzde ulusal sorunlarının çözümüne yönelik anlayıştan tümüyle uzaklaşmıştır. Çağdaş sorunların peşinden koşan ve geleceğin Türkiye'sine sahip çıkacak bir gençlik yerine; dogma ve politik yönelimlerden uzaklaştırılmış, ileri teknolojik iletişim olanaklarına ulaşabilen ancak; **takım oyunundan çok bireysel çıkarları düşünen bir üniversite gençliği** ortaya çıkmıştır. Düşünceye ve özgür tartışmaya yer vermeyen, soru sormayan, sınav çerçevesi dışında öğrenme merakı taşımayan, kendilerine sunulan bilgiyi eleştiri ve irdeleme süzgecinden geçirmeden ezberleyen, aktaran bir yüksek öğrenim kitlesi oluşmuştur. Eğitimde temel olması gereken program, ders ve etkinliklerin, düşünme ve yeteneği geliştirmek, araştırmacı davranışa, akıl kullanmaya, bilgi ve beceri, mesleki tutum ve davranışlara sahip olmayı sağlaması ne yazık ki, eğitimin her aşamasında zaman alacaktır.

Şöyle biraz daha irdeleyecek olursak; yüzyıllarca matbaadan uzak, bilim ve sanatın mutlaka Türkçe dışında (Arapça ve Farsça / Günümüzde de İngilizce !) dillerce yapılabileceği düşüncesiyle var olan Osmanlı tebaası "*Türkiye Cumhuriyeti*"nin kurulmasıyla birlikte, yüce önderimiz Gazi Mustafa Kemâl Atatürk'ün ivmesini verdiği, toplum içinde **padişah ve yöneticilere kulluktan demokratik ortamda bireyselliğe yönelik eğitim seferberliğiyle halkına dünyayı anlayabilme ve görebilme olanağı** tanımıştır. Başka ülkelerin de dikkatini çeken ve Türkiye'nin önderliğini benimseten böylesine gelişmeler; ne yazık ki, ikinci dünya savaşı ardından dünyaya egemen güçlerin hızla devreye girmesi, yönlendirmesi ve uydulaştırmasıyla bu muhteşem seferberlik boşa çıkmış ve ortada kalmıştır. **Köylüyü istediği gibi yönetmeyi, çalıştırmayı benimsemiş ve hakkını vermeye dirençli Toprak ağaları, çıkarıcı ve Türkiye üzerine kötü niyet besleyenlerle işbirlikçi politika yapanlar bu ivmenin çok kısa zamanda duraksamasını ve nihayet başka güçlere, dillere ve yönelimlere teslim olmasını sağlamışlardır.**

"Cumhuriyet Türkiye'si" ile birlikte Osmanlı'dan kalan "Darülfünun" kişiliksiz kurumsallaşmasından, diğer bir deyişle, medrese kafa-yapısından "*Albert Malche Raporu*"nun getirdiği Cumhuriyet üniversitesinde; önceleri merkezi yapılaşma ve 1946'dan sonra da üst yönetimi seçebilme yetisi kazanılmıştır. Ancak siyasi otoriteye koşulsuz baş eğme dönemi sürdürülerek kaynakların kullanımı ve bilimsel özgürlüğe ulaşım yolunda ilerleme de engellenmiştir. Nitelikli bilim insanı; beyin göçüyle yurt-dışına kaçırılmış, kalanlar ise destek göreceklere sürekli olarak gerek yönetim gerekse çıkarıcı diğer öğretim yöneticilerince cezalandırılmışlardır. Ne yazık ki; bu süreç devam etmektedir.

"Amaçsız bir Hun, amacına ne zaman ulaştığını asla bilemez."

Attilâ

Üniversite eğitiminin yeni hedefleri içinde üniversitenin tanımlandığı karakterlere yeniden sahip olması (bilginin toplandığı, yenilerinin üretildiği, yayıldığı, erişkin oluşumuna son şeklinin verildiği, meslek eğitiminin yapıldığı, teknolojiye yön veren, üniversite düşüncesinin yeniden kurumsallaşıp kadrolaştığı yer), bilime ve kendisine dönük işlevi dışında topluma yönelik görevinde yer almaktadır. Üniversite eğitiminin amacı kişinin salt uygar yaşam biçimini benimse-

mesi değil, ona dışarıdan bakmayı ve eleştirmeyi de öğrenmesidir. 1933 “Darülfünun”undan “Üniversite”ye dönüşmesini sağlayan devrimin temelinde “kültürel gelişme, kafalarda bilimsel anlayışı yerleştirme, ülke sorunlarının ideolojisini milletin bilincinde hep canlı tutma” vurgulanır. Fen bilimlerinin yanında desteklerle sosyal bilim alanındaki yayınların ancak yüzde birden beşe kadar artması üniversite bünyesinde bu konulardaki durgunluğu yansıtmaktadır. Burada sorumluluğa katıldığı görülen meslek temelli bilgi öğrenimi indirgemenin meslek alanında işgücü enflasyonuna yol açması da dikkate alınmalıdır. Üniversite eğitimi bireye meslek sağlamak çok, onları toplumun lokomotifini, birer bilge haline dönüştürmeyi hedeflemelidir. Bu bireylerin toplumun yönetiminde önemli rol alması da beklenmelidir.

Nüfusunun yarısı 25 yaşın altında bulunan, genç ülke, Türkiye için ciddi bir üniversiteleşme sorunu bulunmaktadır! Ancak 100 çocuktan 8’i üniversite eğitimi görebilmektedir. Öğretilenleri öğrenmekten öğrenmeyi öğrenmek evresine ve uyumu/düşünmeyi öğrenmeğe geçerken, Türk eğitimi henüz bocalama içindedir. Kendisini yeniden üretmekle yükümlü üniversite ise hızlı bilgi üreterek hızlı bilgi algılamayı başaramayınca, bilim-insanları arasındaki türdeşliği tehdit etmektedir. Diğer yandan, üniversiteler öğrenmenin düşmanı öğretim üyelerince istilâ altındadır. Bilim karşıtları, “bilim mafya”ları ve sahte bilimciler “akademik özgürlük” adı altında birer çete oluşturmuş; topluma yararı çok sınırlı hatta zararlı yöneticilerle birlikte uyum içinde ve bir “Truva atı” gibi yaşam sürdürmektedirler. Öğretim üyeliğine seçilmede sadece araştırma yeteneği değil, sentez ve hocalık yetenekleri de ele alınmalıdır. Bilim-insanı yetiştirilmesi, kurumsal örgütlenme temposunun ardında kalmıştır. Üniversitenin büyüklüğü ile doğru orantılı olarak; öğretmen, okutman, danışman, uygulamacı, siyasa koyucu, entelektüel, para kovalayıcı, fırsatçı, “sahte-bilimci” gibi alt gruplar bir o kadar güçlenmekte ve kalabalıklaşmaktadır. Öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu hiç araştırma yapmazken, küçük bir grup da çok miktarda araştırma yapmaktadır. Bir yılda sekiz öğretim üyesine bir makale düşmektedir. Akademik kadrolaşma, akademik yükseltmeler yetersiz ve niteliksiz olmaktadır. Kıdem, gereksinim ve öznel ölçütlerin akademik niteliklerin önünde yer alması üniversitedeki bu bozuk düzen ve sistemsizliğe neden olmaktadır.

Bilim evrenseldir ve konuk olduğu ülkenin diliyle (ulusal dille) ifade edilmesi gerekir. “Türkçe bilim” ancak teknoloji, sanayileşme, demokrasiyle birlikte kullanıldığında gelişebilir. Yüzyıllardır Arapça’nın bilim, Farsça’nın sanat dili olarak yöneticilerce yeğlenmesi Türkçe’nin bu ortamda hor görülmesine ve ancak halkın kullandığı bir dil olarak nitelenmesine yol açmıştır. Türkçe’nin bilim dili olması ancak Türkiye’de bir bilim ortamı gerçekleştirmekle olanaklıdır. Akademik başarının tek ölçütü; SCI’da yer almakla bağdaştırılamaz.

Küreselleşme ile insanlığın kazanımlarını bütünleştirmek amaçlanmışsa da; sonuçta tek-tip giyinen, beslenen ve bu yaşam standartlarına ulaşmaya çalışan, çeşitliliğin ortadan kalktığı yöne gidilmektedir. Gizli ve açık beyin göçü yanı sıra, demokratikleşmeyle sıradanlaşan bilgi niteliğinden kaybetmemektedir. Ulusal bilim ortamı oluşmadıkça, bilimsel bilgi üretimi sıradanlaşmadıkça nitelikli bilim üreticisinin katılımı ve katkısı da gerçekleşemeyecektir. Bu nedenle Yüksek Öğretim Kurulu’nun, Üniversitelerarası Kurul’un yönlendirmesine kesinlikle Türkçe bilim yapıtları ve bunların doğru/yeterli değerlendirilmesi yerleştirilmelidir. Bu amaçla 1994 Kasım ayından bu yana TÜBİTAK ve daha sonra kurulan ULAKBİM yapısında Tıp, Mühendislik, Tarım-Veteriner-Biyoloji, Sosyal Bilimler ve TÜBİTAK Destekli Projeler alanlarında Türkçe Kaynak Dizinleri (veri tabanları) oluşturulmaktadır.

Giderek artan veri çokluğu, kısıtlı kaynaklar, pahalı tasarımlar, bilgi kütüphanelerinin olanakları, aşırı bürokrasi, bilgi üretiminin kurumsallaşmasında çekilen sorunlar, hayırsever ve sanayi desteği gibi kavramların karşılıklı etkileşimleriyle vakıflaşan, "holding"leşen yapılanmalara yol açmaktadır. Diğer yandan, kültür ögesi olarak bilim; bir ulusun diğer ulusa dolaylı yoldan etkileşmesini (dahası üstünlük kurmasını da) sağlamaktadır. Gerçeği sorgulayan bilim, yansız metodoloji ve teknik olanakların (telekomünikasyon vb...) gelişmesiyle de yöresel pazar ve paylaşım; Türkiye'nin kendi çıkarlarını gözeten ve akılcı politikasını gerektirmektedir.

Türkiye'deki üniversite yapılaşmasında akademisyenler, parasal kaynak, ulusal bilim ortamı oluşturulabilmesi, uluslararası bilime katılma gibi yeniden düzenleme ve varolan sıkıntılı durumu aşabilmeleri gerekmektedir. Tüm eğitim uygulamamızda; "Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, demokrat ve lâik, ulusal ve uluslararası değerleri benimsemiş, eleştirel düşünme gücü gelişmiş öğrenciler yetiştirmeyi hedefleyen "Ulusal Eğitim Politikaları"ımızın uygulamalarına önem verilmelidir. Bu çerçevede, tüm eğitim kademelerinde yürütülen eğitim programlarının içeriği çağdaş ve bilimsel olmalı; lâik ve demokratik bir toplumun temelini oluşturan sorumluluk bilincine sahip ve eleştirel düşünme gücü gelişmiş bireyler yetiştirmeyi hedeflemelidir.

Eğitimde fırsat eşitliği ilkesi, demokratik toplumların temel koşullarından birisidir. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için Türkiye Cumhuriyeti devleti sınırları içinde yaşayan "tüm özel eğitime gereksinimi olan bireyler" in (engelliler, üstün yetenekliler, kültürel farklılığı olanlar, sınıfta öğrenme riski oluşturanlar ve hâttâ üzüler de olsa; kadınlarımız !) gereksinimleri doğrultusunda eğitim almaları sağlanmalı ve bu eğitimin en az kısıtlayıcı ortamda (kaynaştırma) sürdürülmesi hedeflenmelidir. Eğitimde kaliteyi olumsuz yönde etkileyen, öğrencileri boşluğa/eylemsizliğe ve disiplinsizliğe iten, öğreten ve öğrenci arasındaki ilişkileri zedeleyen; çağdaş eğitim sistemi ve uygulamalarında hiç yeri olmayan "öğrenci affı" vb. uygulamalar, kesinlikle siyaset tarafından da gündeme getirilmemelidir.

Kaynaklar:

1. *Ankara Üniversitesi "Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme" Çalışmaları, 18.06.2006 www.ankara.edu.tr*
2. *Ankara Üniversitesi: Ankara Üniversitesi'nin Türk Eğitim Sistemi ve Uygulamaları ile Yükseköğretime İlişkin İlke Niteliğindeki Görüşleri (21-01-2003) www.ankara.edu.tr*
3. *Çetinkaya H: Üç Milyon Çocuk Kuran Kursunda. Politika Günlüğü Cumhuriyet Gazetesi 25.06.2006 www.cumhuriyet.com.tr*
4. *Devlet Plânlama Teşkilâtı: Kamuda Stratejik Yönetim. Hacettepe Üniversitesi 2006-2011 Stratejik Plânı. www.sp.gov.tr/pilot.html*
5. *Menteş A: Yeniversite: Bilim Kurumlaşmasında Günümüz için Bir Perspektif. Yaylacılık Mat. 2000, İstanbul, ISBN 975-342-270-9*
6. *Tanılı S: Güneş'ten Uzaya... Bir Bakıma. Cumhuriyet Gazetesi 25.06.2006 www.cumhuriyet.com.tr*
7. *TÜBİTAK-ULAKBİM: Cahit Arf Bilgi Merkezi. Türkçe Veri Tabanları. www.ulakbim.gov.tr/cabim/vt*